

TANÍTÓBARÁT.

Havi közlöny. 3

Megjelenik minden hó elején.

Előfizetési ára:

Fél évre . . . 1 frt.

Egész évre . . . 2 frt.

Január.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények e cím alatt küldendők: „Tanítóbarát szerkesztőségének Győrtt.”

Kéziratokat nem adunk vissza.

Kedves olvasó!

Midőn a „Tanítóbarát“ első számát kibocsátom, alkalomszerűnek találom elmondani, mi indított engem e lapnak alapítására.

Künn voltam falun.

Mint tanító, a kerületbeli, később a vidéki tanítósággal ismerkedtem meg.

Hát bizony én igen szomorunak találtam a néptanítók és a tanügy állapotát.

Sokat töprenkedtem, miként lehetne csak némileg is orvosolni a bajokat.

Áttanulmányoztam az ország minden tanügyi lapjának tendenciáját, de bizony csak arról kellett meggyőződnöm, hogy az iskola, a tanítás, a közokt. miniszter rendeletei st. e féle dolgok vannak azokban folyvást püfölve, míg a tanítóról, a népnevelés főtényezőiről, ezek helyzetéről, qualificatiójuk és anyagi állapotuk emeléséről édes keveset beszélnek.

Szükségünk volt tehát egy lapra, mely a tanítósággal, a néptanítók érdekeivel szorosabban foglalkozzék.

Éreztük már régen e lapnak hiányát.

Eddig a „Paedagogiai Szemle“ szentelt egy-egy kis tért a tanítók érdekeinek.

A „Tanítóbarát“ egyenes célul tűzte ki a tanítók társadalmi helyzetének javításán munkálkodni, szellemi emelkedésükben segédkezet nyújtani, anyagi gyarapodá-

sukat jó tanácsokkal, vagy ha szükséges a lapban való felszólalásokkal előmozdítani.

Mennyiben érjük el célunkat, az a lap pártolásától függ.

Nem kételkedhetünk azon, hogy a hazai néptanításág fel fogja ismerni érdekeinek igaz barátját, és valamint a lap az ő boldogulásukon fárad, úgy ők is viszonzozzák ezt a lap pártolása által.

A ki ezen lapot pártolja, önmagát fogja pártolni.

Az előfizetési árt oly csekélyre szabtuk, hogy törekvésünk egyenessége, szándékunk nemes volta már csak ebből is kitűnik.

Amennyire lehet, (a pártolás arányában) igyekeztünk folytonosan emelni úgy az alakot mint a tartalmat.

Jelen mutatványszámunk úgy van szerkesztve, hogy (a mennyire az első szám összeállításának nehézségeit leküzdhattük) némi áttekintést nyújthasson a többi számok tartalmára és alakjára nézve.

Az egyes cikkek úgy vannak megszakítva, hogy magukban véve is egészset képeznek.

Időnkint arcképekkel és zenemellékletekkel kedveskedünk.

Ezen számunkhoz mellékletet nem adhattunk.

A jövő szám február elején jelenik meg.

Igen tisztelt előfizetőinket kérjük, sziveskedjenek bennünket mindazon eseményekről, melyek a tanítók körében előfordulnak, értesíteni. Ilyenek p. o. halálozások, ujonnan megválasztottak vagy eltávozottak, szerencsétlenségek, szomorú állapotok, stb. továbbá az egyesületi üléseken előforduló nevezetesebb események, tisztujítás, jubileum vagy más, sok ilyen dolog, mely a tanítókat érdekelheti.

Mi mindent elkövetünk a mi erőnktől telik, hogy lapunk hasznossá és érdekessé váljék.

Az ország jelesebb paedagógusai közül sokat megnyertünk munkatársul.

Megjegyezzük még hogy a Tanítóbarát előfizetői a Néptanítók naptárát minden évben 25 kr. leszállított áron kapják.

Azon reményben, hogy Ön, Tisztelt Olvasó szintén pártolója leend lapunknak, vagyunk

a legmélyebb tisztelettel

a *Tanítóbarát szerkesztősege.*

Helyzetünk a társadalomban.

E cím alatt a „Néptanítók Naptárában“ egy cikket tettem közzé, mely társadalmi helyzetünket röviden bírálta.

Miután lapunk egyik főcélja a tanító társadalmi helyzetének emelésén munkálkodni, szükségesnek láttuk e tárgynak részletesebb megbeszélését.

Hol állunk? — Honnan e helyzet? — Mikép segíthetünk magunkon? — Ezek a kérdések, melyekre felelünk.

„Ráutalva a köznép által nyújtott kenyérre, szenvedve a tömérdek hivatalos felebbvaló pressiója alatt, lenézve az ugynevezett „bonne société“ által, — ez a mi helyzetünk a társadalomban.“

Azt hiszem e szavak igazságát egy néptanító sem fogja két-ségbe vonni.

Mert vajjon nem-e a nép „fogadja“ a tanítót? mint fogadja a kanászt, a csószot, a baktert és más embereket, kik a község érdekeit gondozzák.

Hiába protestálsz e kifejezés: „tanítót fogadunk“ — ellen, a köznép mindig így beszél s mennyire lealacsonyító e kifejezés, mennyire magában foglalja a népnek azon hitét, hogy a „tanító a nép uralma alatt áll“ — azt mindenki érezheti.

A köznép nehezen halad.

Néhány évtizeddel mindig hátrább van.

A kor újításai későn érkeznek hozzá s minden újítás olyan szellemi gombóc a köznépnek, melyet értelme nagyon nehezen tud megemészteni.

A nép még most sem tudja levetni magáról azt a rongyos szürt: a 48-as évek előtti tanügyi viszonyok emlékét, még mindig

azt hiszi, hogy a tanító fogadható és elbocsájtható, kény és kedv szerint.

Mi rögzíti ugy meg a népben e balhitet!

Az, hogy ő fizeti a tanítót.

Midőn pénzt ad neki, azt mondja: én fizetem.

Midőn gabonát ad, azt mondja: én adok neki kenyeret.

Midőn iskolába adja gyermekét, így gondolkozik: én tartalak, tehát szolgálom vagy, szolgálj meg érte.

Ez nem maradhat így.

A tanítót nem szabad a nép által közvetlen díjazni.

Fizesse a nép az adóba e pénzt culturadó vagy más címen s nyerve a tanító az adóhivatalokból fizetését.

Ez oly változás lenne, mely a miniszter urnak csak egy tollvonásába kerül, s az a tollvonás sok könyvet száritana fel, s nagyot lenditene a népnevelés ügyén.

Megmondom miért.

Mig a tanító a néptől kapja fizetését, addig a nép bizonyos fölényt gyakorol rajta.

A tanítónak a zsákokat kell tartani s a zsákba a nép tölt. Ha ez nem is áll szószerint, a valója mégis csak ez.

És ez nem megalázás, hanem meggyalázása a tanítói tekintélynek.

Hányszor halljuk, midőn a parasztnak nem tetszik a tanító valamely eljárása, azt kiabálja végig az utcán: „Én tartom, mégis így tesz, úgy tesz.“

Pedig az ilyen helyeken ugyan keservesen tudja megkapni fizetését a tanító.

Ismerünk helyeket, ahol fele fizetését sem kapja meg a tanító, pedig ha a hátralékos gabonát be tudná hajtani, olyan ur lenne belőle, mint egy kerületi iskolalátogató.

Ha az adóhivatal fizet bennünket, a tanító állami hivatalnokká válik, s mint ilyen a kellő tekintély birtokában van, a paraszt respektálja, s nem veti szemére a kenyeret; a fizetés rendesen befolyik s a nyomor megszűnik; ha kevés is a fizetés, be lehet osztani napról-napra, mert pontosan kapja.

S végül minden baj, minden megalázás, mely a nép által való fizetéshez van kötve, eltűnik, mint az árnyék.

Milyen baj az például, ha szűk termés van? — A tanítónak ép ugy felkopik az álla, mint a többinek. Mig, ha az adóhivatalból kapja fizetését, akkor meg sem érzi.

Vagy tüzvész pusztítja el a községet. A tanító épp oly nyomorra jut, mint a többiek. Azt csak nem gondolja senki, hogy a miniszterium által engedélyeztetni szokott 20—30 frt segít a bajon!

A mult nyáron egy falusi kollegámnak minden termését elverte a jég. A szerencsétlen nem biztosította termését, hiszen nagy szüksége volt arra az egy pár forintra. — Tönkre lett téve. Folyamodott. A miniszterium adott neki 30 frtot a káptalan 5 frtot. Az ő kára több volt 300 frtnál, mert a 25 frt párbér és tandíjpenzen kívül minden jövedelmét a földekből nyerte.

Az ilyen bajok tehát nem fordulnának elő, ha a tanítók az adóhivatalokból nyernék díjazásukat.

Továbbá tenkintettel arra, hogy a tanító némely helyeken, kivált ott, a hol a javadalmazás földek által történik, aránytalanul nagy adót fizet, — ezen adót, tekintettel a tanító hivatalára, le kellene szállítani.

Falusi tanítószágom 500 frt körül jövedelmezett. Minden évben ki kellett adóba fizetnem 50—60 frtot. Miért! Mert nekem is a földekből kellett huznom fizetésemet és a földadó iszonyu nagy! Aztán akármilyen rossz termés volt, az adóczédulák mindig bővebb számokat termettek. Mikor olvastam, önkénytelenül is telhábörödvä kérdém: kit üssek!

Ugy is silányan vagyunk díjazva, és a legterhesebb adó nem nyomja vállainkat.

Ujabb időkben sokat emlegették, hogy a tanítók fizetését emelni kell. Dehát az a fizetésemelés olyan szó, melynek farkához oda van kötve a ma j d is.

Ne emeljétek még most a fizetésünket, hanem szállítsátok le a terheket, szüntessétek be a nép által való fizetést, hozzatok rendeletet, hogy a tanítótság ne fizessen földadót, és emeltek anyagi helyzetünkön akkorát, hogy megkönnyebbülten lélezkzik fel az országban minden néptanító.

(Folytatása következik.)

A néptanító és a halál.

Irta: Répássy János.

Látod a borongó őszi ködöt, a beteg napsugárt, a hulló falmobot? A természet végvonaglását jelzik azok, meghatóan figyelmeztetvén az embert, hogy így hervad el egykor az ő élete is.

Hallod a harangok zúgását, az ítélet trombitáját? A kereszténység szól azokban hozzád halottak napján: Memento mori!

Emlékezzél meg utolsó dolgaidról! El van végezve, hogy egyszer minden ember meghaljon, aztán pedig következik az ítélet . . .

Igen ám; de te néptanító vagy. Neked a sok gyerekkel, a huszonötfele tantárggyal s a hetekinti harminc tanórával annyi a vesződéled, hogy egyáltalában nem érsz rá — meghalni. No hát ne halj meg!

Hanem tudod-e mit? Az a halál szintén tanító. Az ő tanítványai vagyunk mindnyájan. Te is. Az ő iskolájában még nem törölték el a testi büntetést. Személyválogatásnak sincs helye. Készülni kell a vizsgálatra minden nap; máskép úgy megbuktat, hogy soha, de soha nem megyünk a felsőbb osztályba; sőt carcerba is zár, ahol nagy külső setétség leszen és fogak csikorgatása.

Azért ha már sok dolgod miatt egyáltalán nincs időd meghalni, szakíts legalább néhány percet e cikk elolvasására. Talán belátod, hogy nem árt évenként legalább egyszer gondolkodni a nagy lecke fölött s készülni a vizsgálatra, melynek idejét senki sem tudja, mely talán holnap bekövetkezhetik. Annál kevésbé árthat pedig e készülődés, mert te nagyobb felelősséggel tartozol, szigorubban fogsz a vizsgálaton kérdőre vonatni, mint sok más közönséges ember. Akkor fogod még csak igazán tapasztalni, hogy: quem dii odere

Rendesen úgy szokott lenni, hogy amilyen a készüllet, a szorgalom, olyan a munka sikere is; amilyen az élet, olyan a halál. Ama nagy napon azonban, mely, — az egyházi ének szerint is, — „vizsgálni fog s dulni,“ — még egyéb körülmény is tekintetbe jön. Micsoda? A szándék, a szellem, a lelkiismeret. Akkor lehull minden álarc; vége lesz minden ámitásnak, a nép felvilágosítását és a szabad gondolkozást hangoztató üres frázisnak; megvizsgálják az embert kívül, belül s akkor osztják ki a végérvényes oklevelet. Mit hozasz föl mentségül? Quid es miser tunc dicturus? Quem patronum rogaturus?

De közelebb lépünk a tárgyhoz: egy haldokló tanító ágyához.

Ime, itt fekszik ő, mint egy darab fa. Fuldokló lélekzete, bágyadt szemei, lázas homloka, száraz ajkai . . . mind azt jelentik, hogy nincs többé remény életéhez; nincs többé semmi kívánsága e földön, legfőllebb az, hogy ne háborgassák. Ki is lenne oly lelketlen? Ki? Maga a lélek, a lelkiismeret! Oh, kegyetlen hatalom! miért nem hagysz békét a szegény haldoklónak?

Hiszen ő pontosan teljesíté hivatalbeli kötelességeit; a tanórákat pontosan kitartá; tanítványait szorgolmasan dressirozta s

a vizsgálatkor olyan eredményt tudott felmutatni, hogy a szülők és az igazgatóság nem győzött álmélnodni. Jutalmat is kapott nem egyszer. Boldognak is érezte magát . . . Azt hívé, megtett mindent, amivel hivatalának az emberek előtt tartozott. Hát isten előtt? Az már más kérdés!

Ő ugy gondolkozék, hogy ez a lelkész dolga. Ő csak polgárt, hazafit, felvilágosult egyént gépezett; csak a jelen életnek tanított. Keresztény gondolkozást adjon a felekezet! a jövő életnek ügyeivel foglalkozzék az egyház, a templom! Elve volt, hogy a káté mulasztjával, a biblia meséivel egy jóra való tanító — minőnek magát is tartá — a mai felvilágosult században nem butithatja a gyermek fejét. A tanítvány szívéhez — ugy gondolá — semmi köze. Jellemet, erkölcsöt, becsületességet a főben keres a mai világra. A köznapi ismeretek mindent kipótolnak . . .

Igy okoskodék, így beszéle akkor, mikor még cikkekkel is irogat vala a liberális tanügyi lapok részére.

Hauem bezzeg most, a sir szélén! Emlékező tehetsége fáradt már, mint a vonagló sas, de még el bír szállni a mult ködös sziklái közé, melyek közt megpillantja a tanítványok szívének parlagon hagyott, giz-gazzal benőtt kertjét. Ennek gondozása az ő kötelessége lett volna. Csak most látja be, mit mulasztott. Most ismeri fel, hogy konkolyt hintett; hogy az ültetvényes kert csemetéi elromlottak, elfajultak, soha jó gyümölcsöt nem teremhetnek, sem a társadalomnak, sem a mennyországnak. Ugyanazért tüzre kerül az mind. És mindezért ő a felelős!

Micsodák egy ily haldokló tanító testi és lelki fájdalmai e gyötrő gondolathoz képest! Ha van vigasz az ő számára, ez csak a szerencsétlenek ama szomorú vigasza lehet, hogy mások még több tüzelő anyagot gyűjtöttek a pokolnak. Amott is haldoklik egy ilyen. Nézzünk be hozzá is, vessünk egy futó pillantást régi cselekedeteire.

Ez már positive a korszellem fia volt. Egészen a bon-tonhoz és a magasabb műveltséghez illőnek tartá a hit dolgait kicsinylőleg fitymálni, a külső jámborságot képmutatásnak bélyegezui. A templomot kerülte, az istentiszteletet hókusz-pókusznak nyilvánítá, a papokat gyűlölte s ahol alkalma nyílt, ellenök hadonázott. Iskolában való magaviselete egészen hű árnyéka volt privát életének. Ahelyett, hogy a tanítványok elméjét és szívéit fölfelé irányozta volna; ahelyett, hogy a vallás igazságai iránt melegséget oltott volna lelkökbe s a jó Isten forró szeretetének fuvalmával boldogította volna érzelmeik virágos

kertjét: inkább teljes erejével arra törekvék, hogy a gyermeki lelkeket, az ártatlanság ezen pillangóit sárba tiporja, szárnyaikat kitépje. E végből vagy szó-, vagy taglejtések által iparkodott a gyermeki lelkek fehér lapjáról kigumilasztikumozni a szent ájtatosság arany abc-jét, melyet talán otthon az édes mama, vagy az iskolában a hitoktató irt vala oda. Némelyiket talán sikerült is végkép elrontania, kételkedővé, hitelenné tennie.

Jaj az ily szerencsétlennék, ezerszer jaj! Jobb lett volna neki malomkövet kötnie a nyakába, s a tengerbe ugrania, mint a halállal szembe néznie. Miképen hánykolódik a halálos ágyon, mint féreg a meleg kályhán! Talán a tulvilági kályha melegét érzi már előre? Forduljunk el tőle!

(Folytatása következik).

Hogyan műveljük magunkat.

Senki sem kételkedik azon, hogy a néptanítónak, mint a művelődés első tényezőjének, már mint ilyennek is szüksége van arra hogy önmagát művelje.

De nemcsak mint hivatalnoknak, hanem mint magánembernek is elkerülhetlen dolga ez, mert igaz Trefortnak az a mondása, hogy: „A jó tanító maga emeli társadalmi állását.“

Első sorban tehát önmagunkat kell képeznünk, — művelődünk, haladnunk kell a folyton haladó korrallal.

Az önképezés egyik főakadálya az, hogy némelyik ember nem szoktatta magát a komoly dolgok elolvasásához, s így értelme nehezen emészt.

Ennek okai legtöbb esetben a különféle rémregények, melyek izgatónál fogva gyors olvasásra, a kevésbé érdekes részek átugrására ragadták az illetőt.

A lélek el lett kényeztetve, csak a rendkívüli érdekelte, a többire nem terjeszté ki figyelmét.

Sokan abban a téves véleményben leledzenek, hogy ki minél több regényt átolvasott, annál műveltebb. Pedig hát ez óriási csalódás.

A sok regényolvasásnak csak egy eredménye lehet: a beteges képzelődés.

És ez iszonyu nyavalya, kérem.

A képzelődő ember vágyainak zsarnoksága alatt szenved.

Kevés neki minden, helyzetét szűknek, állását kicsinynek érzi.

Mindazonáltal el van telve önbecsének érzetével, és haragszik, hogy mások nem ismerik ezt el benne.

De hagyjuk ezen állapotnak festését.

Hogyan szoktassuk magunkat a komoly, a lelket művelő olvasmányokhoz.

Lassankint, türelemmel.

Olvassunk keveset, csak annyit, amennyit értelmünk megbir.

Amit olvastunk, azt igyekezzünk teljesen megérteni. Amit megértettünk, azt igyekezzünk emlékezetünkben teljesen megtartani.

Igen ám! — sóhajt föl egyik olvasóm, de nekem átkozott rossz az emlékező tehetségem.

Kedves barátom, hiszen azon nagyon könnyű segíteni.

Fogjon egy tollat és jegyezze föl, amit nem akar elfelejteni.

Lassankint egész egy szellemi granáriumra tesz szert, csak vegye elő néha és szellőztesse meg egy kissé, mindig talál gyönyörűséget benne.

Egy ilyen könyv valóságos bölcsesség köve, valóságos szellemi kincstár.

Olvassunk tehát.

Megnevezek néhány szép könyvet.

Ott van Lubrich Neveléstudománya.

Gyönyörű eszmék vannak benne.

Egy óriási füzér, paedagogiai gyöngyszemekből.

De nemcsak a paedagógiával, hanem ezzel kapcsolatban az életfilozófiával is foglalkozik.

Idézek néhányat belőle:

„A lélek földi állapotában testi szervekhez van kötve, a honnan létének két sarka van: az egyik a föld felé irányul, a másik pedig föl az örök világhoz törekszik. A lélek testi létében a földibe, az érzékibe merülvén, mintegy elvesztette önmagát, s csak a fejlődés magasabb fokán talál rá magára.“

„A végtelen jó, vagyis az Isten utáni vágy kiirthatatlan az emberben, úgy, hogy csak az ő megismerése és szeretetében leli nyugalmát, míg a föld a maga legfönségesebb javaival sem képes őt kielégíteni. Állatnak mondjunk-e ily lényt, vagy valami többnek? Miért nem leli ezen állat is ösztönének kielégítésében léte boldogságának netovábbját?“

„A tanítónak az igazság papjának kell lennie, ki az ifju lelküket ama szent templomba vezeti, melynek oltárain az igazság örök lángja lobog.“

De nem idézek többet, aki az ily szép eszmék hosszú lánczo latában akar gyönyörködni, az olvassa el Lubrich nevezett művét s ha azt kétszer háromszor átolvasta, lelkét újjászületve fogja érezni.

Vannak más oly művek is, melyeket itt egyenkint felsorolhatnánk, de mi haszna lenne? Fájdalom, mi anyagi körülményeink által csak azon művekre vagyunk szorítva, melyeket kölcsönkép megkaphatunk.

Olvassunk tehát, de csak komoly munkákat és, ha lehet oly szerzőktől, kiknek léleknesmesítő jócélú munkáik vannak. Ilyenek a klasszikus írók, ilyenek az újabb irodalom jelesei. Ilyen munka a könyvek könyve: a biblia, melynek olvasása tökéletesíti a lelket, nemesíti a szívet, elűzi a gondokat, lecsillapítja a kedélyt, és az embert önmaga fölé emeli.

Ha lapokat olvasunk, ne hagyjunk ki egyes cikkeket, melyek nem érdekelnek. Ha valamelyik szót nem értjük, küldjük be a „Tanítóbarát“ szerkesztőségébe, mely mindig szívesen ad felvilágosításokat.

Nekünk, tanítóknak mindenről kell valamit tudnunk. A néptanítóknak kevés jót adnak ugyan, de annál többet követelnek tőlük.

Műveljük hát magunkat, hiszen mi vagyunk a művelődés első bajnokai. Szerezzünk ismereteket, hogy adhassunk és hogy önképésünk által magunkat és a tanítói kar tekintélyét emeljük.

Z. G.

Iskolai takarékpénztár falun.

Az iskolai takarékpénztárak intézménye mellett sokan törtek már lándzsát pro et contra.

Mi csak egy kérdést akarunk megbeszélni: Fölállítható-e az ilyen takarékpénztár a falusi iskolákban.

Hát, kérem, igen is, nem is.

Olyan iskolákban, a hol valamely házi ipar taníttatik, mindenestre igen életre való dolog, mert a gyermek a saját keresményét, nem pedig valamely ajándékba kapott, vagy „ajándékul lopott“, kikunyerált garasokat tehet be tőkél s mikor az iskolából kikerül, egy kis pénze is van, a mit tetszése szerint használhat fel.

Olyan iskolákban azonban, a hol a rövid tanítási idő csak a szükséges tantárgyak betanítását engedi meg, a takarékpénztárak fölállítása észszerűtlen dolog.

Megmondjuk miért.

1. Mert vannak községek, a hol oly szegény nép lakik, hogy az egész faluban nem találkozik egy fölösleges krajczár, s ha a tanító forszirozná a takarékpénztár föllállítását, oda igaz garasok nem kerülnének.

2. A parasztság nem viseltetik mindig bizalommal az olyan intézmény iránt, melybe pénzt kell fektetnie, s ha a szülő valami aggályt fejez ki iskolába járó gyermeke előtt, megtámadja ezzel a tanító iránti tiszteletet a gyermek lelkében. A nevelés kettős alapja a híres nevelő Dupanloup szerint a tekintély és tisztelet. Ha a tanítónak nincs tekintélye a gyermekek előtt, s az iránta való tisztelet meg van ingatva növendékei lelkében, akkor összes működése hiába való kártyavár-építés. Óvakodnunk kell tehát attól, hogy alkalmat adjunk tekintélyünk rontására.

A paraszt nép scrupulosus és pessimista: aggályoskodó és rosszszat gondol minden felől, a mi értelmét meghaladja.

Azért nem ajánljuk egy tanítónak sem, hogy parasztok között az iskolai takarékpénztár felállításán buzgólkodjék.

De nézzük az érem másik oldalát.

Vegyük, hogy egy népes falusi iskolában pénztárt állit fel a tanító.

Tudjuk: a falusi paraszt nép a legvallásosabb, s a leggonoszabb.

A különféle bűnök faluhelyen, a műveletlen köznép között vannak legmérgesebben elterjedve.

És ez igen könnyen megmagyarázható.

Ők vagy nyomoruságban, vagy tudatlanságban, leginkább pedig mindkettőben élnek.

Vajjon nem-e a nyomoruság az irigység mérges virágának legtermékenyebb talaja? — nem-e a tudatlanság, a szűk értelem szüli a fősვნისséget? — nem-e a nyomoruság költi fel a torkosság mohó vágyát? s így tovább.

Most tessék: föllállitatik a pénztár. A gyermekek lelkében föléled a pénzszerzés vágya, egymással versenyezni kezdenek, a tanító intése csak addig van fülükben, mig a fülük az iskolában, aztán kilépnek, az egyik lop, először apróságot, p. tojást. Elviszi a zsidóhoz, kap érte két krajczárt.

Az iskolában elhazudja, hogy az öreganyjától kapta, s a tanító megdicséri, hogy milyen takarékos gyerek, a helyett, hogy árpaczukrot vett volna rajta, elhozta a pénztárba.

A többi irigykedik, a verseny bősztült, a gyermekek minden esz köz t megragadnak, hogy célukat elérjék.

A ki ismeri a falusi népet, igazat ad nekem.

Még azt is merem állítani, hogy akadnak rossz lelkűek, kik a tanítót sikkasztással vádolják.

A ki falun élt, az tudja, hogy a paraszt mily rágalmazó, kivált ha még haszna is van belőle.

Falun tehát nem tartom észszerűnek az iskolai takarékpénztárak fölállítását.

A városon behozott ilyenmü intézményekről pedig meg vagyok győződve, hogy maguktól elmulnak.

Eddig is csak az a sorshuzás tartja fenn őket, melyet évenkiut a kezelők számára rendeznek.

Végül megjegyzem, hogy jelen cikkem nem fog tetszeni Weisz B. urnak és követőinek, dehát állunk mindenmü megtámadás elé.

Gárdonyi G.

MI UJSÁG?

— **A Tanítóbarát** iránt rendkívüli érdeklődés mutatkozik. A Néptanítók naptárával szétküldött felhívásunkra számos levél érkezett hozzánk, melyek arról tanuskodnak, hogy a hazai néptanítótság régen várt már ilyen lapra, és most midőn a lap, a tanítók barátja megjelent, a tanítótság ezen jó barátot meghívja, hogy havonkint egyszer látogasson be hozzá, és vigyen magával néhány jótanácsot, rakja ki zsebéből az időszerü cikkeket. A tanítótság felismeri a jót, és nem hagyja elveszni.

+ **A néptanítók naptárát** Bihar- és Somogymegyéből rendeltek meg legtöbben. Még van körülbelöl 250 példány. Igéretünk szerint a Tanítóbarát előfizetőinek 25 kr. illetve bérmentes küldéssel 30 kr. áron adjuk. A pénzt legcélszerűbb postautalványon előre beküldeni. Sokan levelezőlapon irtak, hogy utáavétellel küldjük a naptárt. Így azonban 70 krajczárba, tehát éppen kétszer annyiba kerül.

⊙ **Lapunk** legközelebbi száma egy jeles paedagógus arczképével és igen érdekes cikkekkal fog megjelenni. Azonban e számot csupán előfizetőink kapják. Az előfizetési pénzeket kérjük mielőbb beküldeni, hogy a nyomandó példányok mennyiségéről tájékozva legyünk.

== **Első előfizetők** Holczer Ferencz segédtanító ur volt Környéről. Mindenesetre biztató, midőn a szerény fizetésű segédtanító urak közül akad az első praenumeráns. Megemlítjük ezt azért, mert ha Isten éltet bennünket, s a lapnak története is lesz egykoron, érdekes adat leszen az első előfizetőnek neve.

< **Olvasóinknak** boldog újévet s az újévben sok türelmet, szép tanításeredményt, meglelégedést és békességet kívánunk.

S z ó r o s t a.

A napokban egy folyamodvány akadt a kezembe, melyben bizonyos „képezdevégzett“ ur segédtanítói „állomásért“ folyamodott.

A tanítói életben annyi hasonló soloecismus fordul elő, hogy szükségesnek tartom kedves kollegáimat ezekre figyelmeztetni.

Ilyenek p. az előbb jelzettek: képezde. Ezen elnevezés helytelensége már a hetvenes évek elején említettett, s daczára annak, hogy a képzőintézetek növendékei figyelmeztve vannak a képezde, képezdész-féle szavak elhagyására, mégis számtalanszor olvashatjuk a Népt. L. hirdetései között.

Állomások e h. állás. Állomások a vasutaknál vannak, állás tehát a jó kifejezés.

Némely tanító a gyermekhez így szól: mondjál egy melléknevet, — e h. mondj.

Sokan összetévesztik a köv. kifejezéseket: számolni, számozni, számlálni és számítani.

Vegyük ujjhegyre: számolunk, midőn összeadunk, osztunk, vagy bármily más műveletet végezzünk, számozunk, midőn számokkal látunk el bizonyos tárgyakat. p. birkákat „billogozunk“ vagy ajtókat különböztetünk meg számokkal.

Számlálunk „midőn a számsor valamelyik számától kiindulva egy-egy egységgel előre vagy visszafelé haladunk“ Ezt olvasásnak mondja a magyar.

E két kifejezés: számolni és számítani, sokak által ugyanegy értelemben használatik, pedig van köztük különbség.

Számlálásnak maga a mennyiségtani cselekvés, mint cselekvés nevezetik.

„S z á m i t á s - t“ használunk midőn az eredmény mennyisége és fontossága a főkérdés.

Midőn a gyermek kivonást tanul, akkor számol.

Midőn példát adunk föl neki, akkor számit.

Maga a cselekmény számolás, mint célkeresés: számítás.

Különb en akinek helyes nyelvérzéke van, önkénytelenül is a megfelelő kifejezést használja.

V e s d k i : barbarismus e helyett : számitsd ki.

F ö l m e g y : németes : geht auf.

K i v é g e z t e m helytelen kifejezés e helyett : elvégeztem.

„Kivégezte a theológiát“ — helyesen : elvégezte a theológiát.“

T a n o n e z , helyesen : tanuló.

S z i v a c s szintén azon szók közé tartozik, melyeken a könyvelmű képzés észrevehető : s z i v i g e és a c s főnévképző akar lenni. Ha ez helyes volna, akkor a tollat iracsnak, a krétát fogacsnak, a kulcsot nyitacsnak lehetne nevezni. Legjobban ajánlható a s z i v a c s helyett a t ö r l ő elnevezés. E g y l e t hibás szó e h. egyesület. E kifejezést : t e s t ü l e t még helyesebbnek találom, mert az egyesült tagok testet képeznek.

I r ó n , p l a j b á s z , c e r u z a , i r a l , k r e o n (crayon) ugyanegy jelentenek, de vagy hibás összetételű vagy idegen származású szavak. A Magyar Nyelvőr egy 83-iki számában egyszerűen ó n -nak láttam használni, a mi rövidege és találósága miatt legjobban ajánlható.

V i z s g a melléknév e h. használják v i z s g á l a t .

Nem kell összetéveszteni e két szót.

(A rostálást folytatjuk.)

M u l a t t a t ó .

Bezörget éjjel után a pajkos diák egy sötét ablaknál.

— Ki az ?

— Én vagyok.

— Hát mit akar ?

— Fönn vannak még ?

— Fönn.

— Nohát lefekhetnek.

A juhász nagypénteken a templomból megy haza felé.

Egy nagy csapat zsidót ér utól a mezőn, kik a zsinagógából a szomszédfaluba mennek.

A juhász keresztényi felháborodásában ütni kezdi őket, hogy hát mért feszítették föl a Krisztust.

— Ájváj! Hiszen nem mi feszítettük fel.

— Hát kik?

— Az eleink.

Nossza előre kerül a juhász s elejéről kezdte püfölni a megremült zsidókat.

* * *

— Édes apám mért van itt a kapu fölött ez az olló?

— Azért fiam, mert ott szabó lakik.

— Hát az a kulcs, mit jelent amott?

— Ott meg lakatos lakik.

— Édes apám, hát a tanító urnál mért nincs kiakasztva egy gyerek?

A miket jó tudni.

(Állandó rovat.)

A csuklás nem a legkellemesebb multságok közé tartozik. Az ember meg van akadva, nem tud magán segíteni. Ezen bajt a rekeszizom görcesei idézik elő.

Egy erős nyomás a gyomor azon tájára, ahol a rágást érezzük, gyakran elég a csuklás megszüntetésére. De ha ez nem használ, vegyünk be egy csipetnyi konyhasót és hagyjuk ezt nyelvünkön elolvadni.

Másokon könnyebben segíthelünk. Ijesztjük meg őt valamivel. P. említjük fel adósságait. Ijedtében elfelejti, hogy csuklással foglalkozott.

Szemhéj-gyulladások gyógyítását Tirolban a legegyszerűbben eszközlik, mely eljárás — mint kísérletekből kitűnt — számos esetben célravezetőnek bizonyult. Ugyanis zsemlye-belet, melyen egy kis héját is hagynak, hideg vízbe mártva, a beteg szemre, vagy váltakozva mindkettőre helyeznek, s átkötik egyszerű ruhával. Azt hitték eleinte, hogy csupán a víznek van e gyógyító hatása, azonban a zsemlye nélküli kísérletek nem sikerültek. Ha nagyon érzékeny a szem, hideg helyett langyos víz is használható.

Hideg lábak. Ezen igen kellemetlen baj ellen egy tapasztalt angol orvos a következőket ajánlja: A bajban szenvedő egyén egyenesen állva, lassanként lábujjhegyre emelkedik, akként, hogy testének súlypontja az utóbbiakra essék. Ezen állásban marad az illető addig, míg kibírja s azután lassan visszaereszkedik előbbi állapotába. Ez eljárás egymásután többször ismétlődő. Az által, hogy a lábizmok megfeszített működésre kényszerítetnek, élénkebb lesz a vérkeringés, mi természetszerűleg maga után vonja az illető testrésztelmelegedését.

A lapban előforduló idegen szavak jelentése.

(Rendes rovat.)

Tendentia = irány, törekvés, érzület.

Qualificatio = képzettség.

Pressio = nyomás.

Bonne société = szószerint: jó társaság, á. é. magasabb kör.

Protestálni = ellenemondani.

Cultura = művelődés.

Respectus = tekintély; *respectál* valakit: tekintélyesnek tart valakit.

Memento mori! = emlékezzél a halálra.

Carcer = börtön, dutyi.

Quem dii odere paedagogum fecere = a kit az istenek gyűlölnék, nevelővé; tesznek.

Frázis = kifejezés.

Quid es miser tunc dicturus? Quem patronum rogaturus? = Mit mondasz akkor nyomorult? Melyik védőszenthez könyörögsz?

Dressirozni = idomítani.

Liberalis = szabadelvű, független a vallástól.

Positive = ténylegesen, határozottan.

Bon-ton = sz. sz. jó hang; á. é. társalgási csin, finomság.

Privát = magán.

Granarium = magtár.

Pro et contra = mellette és ellene.

Forszirozni = erőltetni, rajta lenni valamin, hogy sikerüljön.

Scrupulosus = aggályoskodó.

Pessimista = a ki mindenről rosszat gondol; ellentéte az optimista.

Soloecismus = szóbeli vagy írásbeli éktelenség.

Barbarismus = nyelvhiba, hibás kifejezés.

E helyen tért nyitunk t. olvasóink tudományos kérdéseinek és válaszolunk reájuk.

POSTA.

Barabás Gy. urnak Sárvár. A levélben említett cikk minden ez ideig nem jutott hozzám. Rövidesen írok. — **Répássy J.** urnak Eger. Forró köszönet a szép cikkért. — **D. L. Kömlő.** Lesznek-e arra barátjai a Tanítóbarátnak. — **Sz. J. Bpest.** A mint látod daczára e sok lebeszélésnek, a lapot megindítottam. Az előzetesen szétbocsátott felhívásokra oly szép számmal jelentkeztek a partolók, hogy a lap jövője biztosítva van. — **B. B. Csó** „Száz ágon hallgató ajakkal.“ — **Szöllős-Győrök.** Sok gond, óriási munka, az ember tesz, az Isten segít.

Szerkeszti és kiadja: *Ziegler Géza.*

Nyomatott Gross Gusztáv és társánál Győrött. 1886.